

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1939-1940.

VERGADERING VAN 12 DECEMBER 1939

Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 2 der wet van 18 Augustus 1887 en van artikel 43bis van de wet van 25 Maart 1876.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Het onderhavig wetsvoorstel beoogt het te keer gaan van een misbruik dat hoe langer hoe meer uitbreiding neemt en vooral nadeelig is voor den werkliedenstand.

Het gaat hier namelijk over een clause ingelascht in het koopkontrakt bij verkoop op afbetaling en die hierin bestaat : de verkoper krijgt van den koper de toelating van, zonder gerechtelijke tussenkomst, beslag te leggen op één vijfde van het loon en van den werkloozensteun van den koper en van ieder lid van zijn familie waarover hij rechten heeft, tot beloop van de verschuldigde som, in hoofdsom en eventueele onkosten.

Dit beding, wettelijk tot nu toe, is maar denkbaar bij onwetendheid of lichtzinnigheid van den koper maar sleept niettemin voor dezen de meest nadeelige en de meest onverwachte gevolgen met zich.

1. De arbeider, voor hij een koop op afbetaling sluit, heeft vooral op het oog het bedrag van de maandelijksche of wekelijksche afkortingen, vergelijkt die met zijn loon en, zoo deze ver-

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1939-1940.

SÉANCE DU 12 DÉCEMBRE 1939.

Proposition de Loi complétant l'article 2 de la loi du 18 août 1887 et l'article 43bis de la loi du 25 mars 1876.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi vise à réprimer un abus qui prend de plus en plus d'extension, surtout au préjudice de la classe ouvrière.

Il s'agit notamment d'une clause insérée dans le contrat de vente à tempérament et disant ce qui suit : Le vendeur est autorisé par l'acheteur, sans intervention du tribunal, à saisir un cinquième du salaire et de l'indemnité de chômage de l'acheteur et de chaque membre de sa famille sur lequel il exerce des droits, à concurrence de la somme due en principal et en frais éventuels.

Cette clause, légale jusqu'à ce jour, ne peut se concevoir qu'en cas d'ignorance ou de légèreté de l'acheteur, mais elle entraîne néanmoins pour celui-ci les conséquences les plus graves et les plus inattendues.

1. L'ouvrier, avant de conclure une transaction à tempérament, envisage surtout le montant du versement mensuel ou hebdomadaire, compare celui-ci à son salaire et si la compa-

houding hem gunstig blijkt, zal hij het koopkontraht onderteekenen, zonder zich veel te bekommeren om de waarborg die hij aan den verkooper verleent, overtuigd als hij is tijdig de afkorting te kunnen doen. Deze waarborg is dan precies het beding waarvan sprake. Wanneer de kooper zulk beding goedkeurt handelt hij in de meeste gevallen zonder de gevolgen die deze clausule met zich brengt, te vermoeden.

Daarenboven gebeurt het, er zijn talrijke gevallen te vermelden, dat de kooper die zijn handteekening onder het koopkontraht geplaatst heeft, na enkele dagen van den verkooper één dezer exemplaren ontvangt en constateert dat tusschen den oorspronkelijken tekst en de handteekening enkele regelen zijn ingelascht die juist het beding in kwestie inhouden: de kooper acht het meestal de moeite niet waard om te protesteeren; het zal slechts op het oogenblik van zijn geldverlegenheid zijn dat deze clausule met al haar gevolgen in werking zal treden.

2. De gevolgen van dit beding zijn dan ook zeer groot. Het weze voldoende de bizonderste aan te halen:

a) Wanneer zoo een beslag op het loon van een arbeider gelegd wordt ondervindt de patroon meestal groote moeilijkheden: hij moet rekening houden met de deurwaardersexploiten, er zorg voor dragen dat bij iedere uitbetaling van loon er één vijfde afgehouden wordt, het afgehouden gedeelte naar de rechthebbende inrichting sturen, dit alles met het daarbij behorende schrijfwerk. Waaneer wij nu rekening houden met de uitgebreidheid van het misbruik -- in een belangrijke textielinrichting te Gent zijn er gemiddeld een twintigtal gevallen -- kan het geenszins verwondering baren dat in veel gevallen een speciale boekhouding vereischt is;

b) Het gebeurt dan ook zeer dikwijls dat het beslag op het loon de oorzaak

raison lui semble favorable, il signe le contrat d'achat, sans se soucier de la garantie qu'il donne au vendeur, convaincu qu'il est de pouvoir rembourser dans le délai voulu. Cette garantie est alors constituée par la clause en question. Si l'acheteur approuve pareille clause, il agit dans la plupart des cas sans soupçonner les conséquences que pareille clause pourrait entraîner.

Il arrive en outre, et les cas sont nombreux, que l'acheteur qui a apposé sa signature sous le contrat d'achat, se voit renvoyer après quelques jours, par le vendeur, un exemplaire de ce contrat. Il constate alors qu'entre le texte original et la signature, quelques lignes ont été insérées et notamment la clause en question: l'acheteur juge généralement superflu de protester; ce n'est qu'au moment d'une gêne pécuniaire que cette clause jouera avec toutes ses conséquences.

2. Les conséquences de cette clause sont, en effet, fort graves. Il nous suffira de citer les plus importantes:

a) En cas de saisie du salaire d'un ouvrier, le patron rencontre généralement les plus grandes difficultés: il doit tenir compte des exploits d'huissier; veiller à ce que, lors de chaque paiement du salaire, un cinquième en soit retenu; faire parvenir la partie retenue à l'organisme y ayant droit; toutes opérations exigeant des travaux d'écriture. Si nous tenons compte de l'extension de cet abus -- dans une entreprise textile importante de Gand, il y a en moyenne une vingtaine de cas -- il n'est pas étonnant que souvent une comptabilité spéciale s'impose.

b) Il n'arrive que trop souvent que la saisie opérée sur le salaire entraîne

is dat de arbeider weggestuurd wordt en werkloos valt — wat nieuwe kosten voor hem medebrengt gezien het beslag nu op den werkloozensteun dient gedaan juist omdat de patroon opziet tegen de moeilijkheden ;

c) De kosten voor deze beslaglegging zijn zeer hoog, zij beloopten gemiddeld tusschen de 300 tot 500 frank, wat dikwijls 50 procent en meer van den eigenlijken koopprijs vertegenwoordigt ; de koper, zich geen gedacht kunnende vormen van hun beloop, heeft ze echter te zijnen laste genomen ;

d) Tegen het beslag op het loon, zooals het bedongen wordt in de koopkontrakten op afbetaling, is geen verzet mogelijk. Er zijn voorbeelden in de praktijk dat de verkochte zaak in slechten staat werd geleverd, dat ze niet werd geleverd, dat een andere zaak dan de bestelde werd geleverd ; dat alles deed niets ter zake : de verbintenis was aangegaan, wissels waren geaccepteerd, er kon dus niet eens uitsstel van betaling verleend worden en het beslag op loon en werkloozensteun was mogelijk.

* * *

Het wetsvoorstel voorziet dus enkel dat nietig zullen zijn — nietigheid die van openbare orde zal zijn — de bedingen waardoor op voorhand de afstand van het nog te verwerven loon of, nogmaals op voorhand, maatregelen van ten uitvoerlegging worden voorzien. De verkoper zal dus, wanneer hij op afbetaling een verhandeling doet, waarborgen mogen bedingen, doch, de koper zal bij de tenuitvoerlegging in de mogelijkheid gesteld worden zich te verdedigen en de redenen van nietigheid en de gebeurlijke tekortkomingen van den verkoper kunnen doen gelden.

* * *

le renvoi de l'ouvrier et voue celui-ci au chômage, — ce qui implique de nouveaux frais pour lui, étant donné que la saisie doit être opérée alors sur l'indemnité de chômage — précisément parce que le patron recule devant les difficultés ;

c) Les frais de cette saisie sont très élevés, ils s'élèvent en moyenne de 300 à 500 francs, ce qui représente souvent 50 p. c. et plus du prix de vente proprement dit ; mais l'acheteur, qui n'avait aucune idée de leur montant, les a pris à sa charge ;

d) Aucune opposition n'est possible contre la saisie du salaire telle qu'elle est stipulée dans les contrats de vente à tempérament. Il existe des exemples dans la pratique de fourniture de la chose vendue en mauvais état, de non fourniture de celle-ci, de fourniture d'une autre marchandise que celle ayant fait l'objet de la commande ; mais rien n'y fit : l'engagement avait été conclu, les traites avaient été acceptées, il était donc impossible d'accorder termes et délais et le salaire et l'indemnité de chômage pouvaient être saisis.

* * *

La proposition de loi prévoit simplement que seront entachées de nullité — d'une nullité d'ordre public — les clauses prévoyant d'avance la cession du salaire à gagner ou envisageant des mesures d'exécution. En passant une transaction, à tempérament, le vendeur pourra donc stipuler des garanties, mais l'acheteur devra être mis à même, lors de l'exécution, de se défendre et de faire valoir des motifs de nullité ainsi que des manquements dans le chef du vendeur.

* * *

Het tweede gedeelte van het wetsvoorstel, namelijk de aanvulling van de wet op de bevoegdheid, beoogt het vergemakkelijken van de verdediging van de loontrekkenden wanneer het gaat over verkoop op afbetaling. In een merkwaardige studie verschenen in het *Journal des Juges de Paix*, heeft Vrederechter Bijl er de aandacht op gevestigd (J. J. P., 1939, blz. 266).

Inderdaad constateert men dikwijls in kleine gedingen dat de gedaagde zich bij verstek laat veroordeelen zonder zijn rechten te verdedigen omdat hij tegen de dikwijls groote ontkosten van verplaatsing opziet of eenvoudig over de noodige fondsen niet beschikt.

Wat meer bepaald den verkoop op afbetaling betreft: meestal is er in het koopkontraat een beding gelascht waarbij de rechtbanken van het ressort van den verkoper alleen bevoegd zijn om over de gedingen uit zulk een koop voortspruitende te oordeelen. Dit beding komt even dikwijls voor in de koopkontrakten op afbetaling als dit het geval was voor de verzekeringen vóór de wet van 20 April 1920. Wat de verzekeringen betreft bestaat er sedert 20 April 1920 een wettelijke regeling die het artikel 43bis van de wet op de bevoegdheid geworden is. Het onderhavig wetsvoorstel nu steunt op dezelfde gronden en is gelijkaardig; daarom wordt het gevoegd onmiddellijk na het 1 van artikel 43bis.

RONSE.

La deuxième partie de la proposition de loi complétant notamment la loi sur la compétence, vise à faciliter la défense des salariés en cas de vente à tempérament. Dans une remarquable étude parue dans le *Journal des Juges de Paix*, M. le Juge de Paix Bijl y a appelé l'attention (J. J. P. 1939, p. 266).

En effet, on constate souvent, dans les petites causes, que le cité se laisse condamner par défaut sans défendre ses droits, parce qu'il recule devant les frais souvent élevés des déplacements ou simplement parce qu'il ne dispose pas des fonds nécessaires.

En ce qui concerne plus spécialement la vente à tempérament, il est inséré généralement dans le contrat de vente une clause déclarant que seuls les tribunaux du ressort du vendeur sont compétents pour connaître des litiges pouvant naître de la dite vente. Pareille clause se rencontre aussi fréquemment dans les contrats de vente à tempérament que dans les polices d'assurance avant la loi du 20 avril 1920. En ce qui concerne les assurances, il existe, depuis cette date, une réglementation légale, qui est devenue l'article 43bis de la loi sur la compétence. La présente proposition de loi se justifie par les mêmes motifs et a un caractère analogue; c'est pourquoi elle doit faire suite immédiatement à la première partie de l'art. 43bis.

Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 2 der wet van 18 Augustus 1887 en van artikel 43bis der wet van 25 Maart 1876.

Proposition de Loi complétant l'article 2 de la loi du 18 août 1887 et l'article 43bis de la loi du 25 mars 1876.

EERSTE ARTIKEL.

Aan de wet van 18 Augustus 1887 wordt een artikel 2bis toegevoegd luidende :

ART. 2bis. — « In de contracten van verkoop op afbetaling zijn nietig de maatregelen van tenuitvoerlegging volgens een andere procedure dan die van Boek V van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering op het loon, commissieloon, wedde, vergoeding of werklozensteun van werklieden, dienstdoden, bedienden en klerken waarvan sprake in de artikelen 1 en 2, daarin begrepen de landbouwarbeiders en de werklieden die bij hun patroon gevoed en gehuisvest worden. Is insgelijks nietig de in dezelfde voorwaarden op voorhand gedane afstand of overdracht. »

ART. 2.

Aan het eerste deel van het artikel 43bis der wet van 25 Maart 1876 op de bevoegdheid wordt een alinea gevoegd luidend als volgt : « Inzake verkoop op afbetaling zal de vordering gebracht worden voor het bevoegde rechtscollege zetelend in het rechtsgebied van de woonplaats van den kooper. »

E. RONSE,
J. HOUBEN,
M. ORBAN,
G. RUTTEN,
J.-J. DE CLERCQ,
J. PHOLIEN.

ARTICLE PREMIER.

A la loi du 18 août 1887 est ajouté un article 2bis ainsi conçu :

ART. 2bis. — « Dans les contrats de vente à tempérament, sont nulles toutes mesures d'exécution autres que celles prévues au Livre V du Code de Procédure Civile sur les salaires, commissions, appointements, indemnités ou allocations de chômage des ouvriers, gens de service, employés et commis dont il est question aux articles 1 et 2, y compris les ouvriers agricoles et les ouvriers qui sont logés et nourris chez leur patron. Sont également nulles toutes délégations ou cessions consenties d'avance dans les mêmes conditions. »

ART. 2.

In fine du I de l'article 43bis de la loi du 25 mars 1876 sur la compétence, l'alinéa suivant est ajouté : « En matière de contrat de vente à tempérament, l'action sera portée devant la juridiction compétente dans le ressort de laquelle se trouve le domicile de l'acheteur. »